

Förslagen antogos bägge åren af Andra kammaren, men afslogos af den Första.

Det hemställes,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om undersökning, huruvida och i hvilken omfattning arbetstiden på kvällarna må kunna genom lagstiftning begränsas

a) för å badinrättningar anställd personal;

b) för personalen å rakstugor samt herr- och damfrisérsalonger,

samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning må föranleda.»

Stockholm den 26 januari 1912.

Gustaf Kobb.

Nr 53.

Af herr **Bellinder, m fl.**, om utarbetande och framläggande af förslag till en svensk utvandringslag.

Under 17:de och 18:de århundradena karakteriserades de europeiska staternas utvandringslagstiftning i allmänhet af restriktiva utvandringsförfattningar. Dessa skilde sig i enskildheter, men voro lika i vissa hufvuddrag, såsom passtväng, inskränkning i arfsrätt vid utflyttning samt förbud att utvandra för tjänstefolk, kvalificerade arbetare m. fl. Men under inflytande af idéerna från franska revolutionen och en mer liberal näringspolitik upphäfdes så småningom dessa inskränkningar i rätten att flytta ur landet. I Sverige kvarstodo de visserligen på papperet,

men upphörde att tillämpas. Efter midten af 1800-talet var utvandringsfrihetens grundsats allmänt erkänd i Europa.

Snart uppstodo dock i afseende på denna frihet åsikter, som gingo till ensidighet och öfverdrift, och sedan de tidigare hindren för utvandring utgått ur lagstiftningen, kom man att sakna alla föreskrifter om utvandringsförbud, där rättsförhållandena väl kunde gjort dem behöfliga. De missförhållanden, som härigenom uppstått, ha emellertid beaktats, och man har i flera af de mellan- och sydeuropeiska staterna sökt afhjälpa dem genom en modern och mera tidsenlig utvandringslagstiftning. För de västeuropeiska staterna har en sådan lagstiftning varit af mindre vikt, då England under det gångna århundradet i allmänhet velat främja utvandringen, under det att denna i Frankrike, Belgien och Nederländerna icke varit af någon så stor betydelse, att den medfört några nationella olägenheter.

I de mellan- och sydeuropeiska staterna har genom de större nationella faror, utvandringen inneburit, och i anledning af en strängare uppfattning af statens förpliktelser ett starkare behof af bestämda föreskrifter gjort sig gällande till reglering af utvandringen eller till hinder för dem, som äro bundna af vissa statsrättsliga eller privaträttsliga skyldigheter.

De nyare tyska, schweiziska, spanska och ungerska utvandringslagarna innehålla föreskrifter angående värnpliktigs rätt att utvandra, omyndigs rätt till utvandring utan målsmans samtycke, minderårigs och öfverårigs rätt att utvandra utan att vara åtföljd af lämplig person och utan att vara försäkrad om utkomst och vård vid framkomsten till det främmande landet, angående försörjningspliktig persons rätt att utvandra o. s. v. De principer, som framträda i dessa föreskrifter, kunna numera sägas ha vunnit internationellt erkännande.

I vårt land saknar man fortfarande lagstiftning i ofvan berörda frågor. I brist på bestämda föreskrifter tillämpas ofta godtyckliga principer, och personer, som enligt de kungl. förordningar vi äga sakna rätt därtill, få likväl utflyttningsbetyg. Ännu mer behöfliga äro fasta stadganden i fråga om sådana personer, som icke äro lagligen förhindrade att utvandra men enligt internationell rättsuppfattning och den nyare lagstiftningen på detta område böra vara det.

Schweiz och Tyskland voro de stater, i hvilka moderna utvandringslagar först kommo till stånd, emedan utvandringen i dessa länder djupt ingrep i samhällsförhållandena. Närmaste anledningen till stiftandet af den schweiziska förbundslagen af den 22 mars 1888 var de under de föregående åren af regeringen gjorda undersökningarna angående or-

sakerna till den då mycket stora utvandringen. Därvid fann man bland annat, att utvandringsagenterna i konkurrens med hvarandra anställde ett stort antal underagenter, hvilka ofta voro mycket olämpliga och skadliga i sin verksamhet samt med hvarjehanda medel i stor skala värfvade utvandrare, hvilka af agenterna befordrades till länder, som voro mindre lämpliga för emigranternas hälsa och utkomst. Öfver dessa missförhållanden rådde den nya förbundslagen bot. Såväl agenter som s. k. resebyråer ställdes under sträng kontroll och underkastades koncessionsplikt, liksom krafvet på personliga kvalifikationer skärptes. Därjämte, hvilket var af stor betydelse, upprättades en med utrikesdepartementet förenad statsmyndighet eller byrå, hvilken dels utöfvade kontrollen öfver agenterna, dels ock tillvaratog alla öfriga frågor och intressen rörande utvandrarerna.

Efter långa förberedelser, som hade pågått sedan 1873, då en särskild kommission för ändamålet tillsattes, antogs slutligen i Tyskland af förbundsrådet och riksdagen den nya utvandringslagen och utkom den 9 juni 1897 såsom rikslag.

Före denna lags tillkomst fanns i Tyskland fyra olika slag af förmedlare af utvandringen. Till dessa hörde ock redarne och skeppsmäklarne, men de voro oåtkomliga af lagen och ansvarade ej för transporten. Hela ansvaret hvilade på företagarna eller agenterna. Genom rikslagen skedde en fullständig förändring härutinnan. Endast två slags utvandringsförmedlare fingo finnas, nämligen de ansvarige företagarna och deras likaledes för sina handlingar ansvarige lokala agenter. Lagen föreskref äfven att vid transport öfver världshafven redarna själfva skola vara de ansvariga företagarna med skyldighet, att, om de äro utlänningar, inom Tyskland anställa befullmäktigade sysslomän. Sådana redare måste alltså personligen förskaffa sig koncession och lyda under landets lagar och genom sysslomannen svara i mål, som röra utvandringen och transporten. Lagen är mycket sträng mot emigrantvärfning å de i transporten intresserades sida och stadgar därför intill ett års fängelse och ända till sextusen marks böter; därjämte fastslår lagen den principen, att hvilken person som helst, som främjar emigrantvärfning, gör sig skyldig till brott.

Rätten att åt företagare meddela koncession tillhör rikskansleren och förbundsrådet med biträde af ett särskildt utvandringsråd, allsidigt och sakkunnigt sammansatt. Fastän man vid meddelande af koncession af utvandringsföretagare gärna vill tillämpa nationella synpunkter, har man likväl ej, vare sig direkt eller indirekt, lagt något tvång på emigrantens fria vilja. Därför ha de stora in- och utländska rederierna, som föra

utvandrarna till Nord-Amerika, efter ansökan utan undantag erhållit koncession, äfven om man gärna ser, att utvandrarströmmen går till de tyska rikskolonierna i Afrika, i samma mån de blifva lämpliga för kolonisering.

Den italienska utvandringslagen af den 31 januari 1901, den ungerska af den 11 mars 1903 och den spanska af den 22 december 1907 hafva i mångt och mycket tagit till mönster den tyska. Men under det att i den tyska lagen och i den spanska det civilrättsliga ansvaret för författningsöfverträdelser delas mellan redarne och deras lokala agenter, få enligt de italienska och ungerska lagarna de förra bära hela ansvaret. Föreskrifterna om ansvarsbeloppets storlek, om risken för koncessionens återkallande, om redarnes och deras ombuds affärsverksamhet synas äfven vara strängare i den italienska och den ungerska lagen än i de tyska och spanska lagarna.

Af ofvanstående korta framställning, hvartill uppgifterna äro hämtade ur docenten Wohlins ypperliga »Öfversikt af utvandringslagstiftningens historiska utveckling och nuvarande beskaffenhet i Europas olika länder», utgifven som bilaga I till professor Sundbärgs »Emigrationsutredningen», framgår huru stora framsteg många europeiska länder på senare tiden gjort i afseende på åstadkommandet af en modern emigrationslagstiftning.

För att åskådliggöra, hvad man med denna emigrationslagstiftning åsyftar, tillåta vi oss att här anföra docenten Wohlins sammanfattning af hufvudpunkterna i hans allmänna öfversikt af »De moderna utvandringslagarna»:

»De nyare utvandringslagarna och den utveckling hos den europeiska lagstiftningen, som de beteckna, uppbäres af den uppfattning, att utvandringsstaten i afseende å utvandringen har väsentligt större förpliktelser än som uppfyllas af de liberala transportreglementena. Sedan dessa reglementen tillkommo har utvandringen för ett flertal europeiska stater blifvit en utomordentligt viktig, för flera af dem den viktigaste samhällsföreteelsen; och lagstiftningens uppgift är icke fylld genom att utvandrarna försäkras mot öfvergrepp och vidriga förhållanden under sjötransporten. De nya utvandringslagarna hafva i stället och utom detta gjort gällande som erforderligt

dels att gifva fasta stadganden i afseende å sådana privaträttsliga och offentligt-rättsliga förhållanden, som rättvisligen böra utgöra hinder för utvandring;

dels att reglera icke enbart utvandrarstransporten, utan äfven all annan verksamhet, som har sammanhang med utvandringen;

dels att effektivare än hvad med hjälp af de liberala reglementena arit möjligt skydda de utvandrande medborgarna, och

dels, samt framför allt, att tillvarataga hemlandets vid utvandringen förbundna intressen och så långt möjligt hålla det skadeslöst för de nationella förluster, som utvandringen förorsakar.

För dessa tvenne sista ändamål är nödigt

att emigrationsvärfning i alla former och från hvilka som helst personers sida underställes lagstiftningen;

att en förändrad teknik för utvandartransporten åvägabringas, i främsta rummet genom att systemet med ansvarige företagare, som icke själfva äro redare (s. k. agenter), öfvergifves, samt de in- och utländska redarne af emigrantfartygen personligen underställas lagstiftningen;

att ett effektivare skydd för de inhemska utvandrarna åvägabringas därigenom att erforderliga garantier förbindas vid koncessionen åt utländska rederier; hvilket är så mycket angelägnare när, såsom i Sverige är fallet, utvandringen helt och hållet försiggår å utländska linjer; hvarförutom utvandringsstaten skall äga ovillkorlig rätt att af dylika skäl utestänga ett utländskt rederi från verksamhet inom riket;

att vid koncession åt emigrantrederierna specialiseringsbestämmelsen i afseende å bestämda in- och utskeppningshamnar tillämpas;

att utvandringsstatens högsta myndighet medgifves rätt att i form af koncessionsvägrande eller återkallande förbjuda utvandringen till en viss trakt, när utvandrarnas välfärd gör detsamma påkalladt;

att ett målmedvetet, statsunderstödt arbete åvägabringas för att skydda och konsolidera den inhemska nationaliteten i de transoceanska invandringsländerna;

att för sistnämnda ändamål en statlig upplysningsverksamhet organiseras med mål dels att hämma utvandringen, dels att afvända densamma från länder och trakter, där hemlandets nationalitet lättast går förlorad;

att koncessioneringsinstansen befullmäktigas att, då omständigheterna göra detsamma synnerligen påkalladt, äfven för sistnämnda ändamåls befrämjande vägra utländskt emigrantrederi koncession;

att den inhemska nationaliteten i utlandet ekonomiskt anknytes till hemlandet genom befrämjande af dettas handels- och sjöfartsförbindelser med de länder och trakter, där dess forna medborgare äro samlade;

att den inhemska sjöfartnäringens intressen understödjas vid behof, därigenom att endast visst eller vissa rederier koncessioneras att åtaga sig utvandartransporten från riket;

att en beskattning af emigrantrederierna, uteslutande eller företrädesvis de utländska, införes i ändamål att tillförsäkra utvandringslandet en del af den vinst, dessa rederier draga af utvandringen såsom samhällelig företeelse;

att för de så erhållna medlen kostnaderna bestridas för inrättande af särskilda för utvandringen afsedda statsmyndigheter med uppgift att handlägga utvandringsärenden, utföra kontroll öfver utvandringsförfattningarnas efterlefnad, studera utvandringen och dess sammanhang med andra ekonomiska företeelser samt på grund däraf motarbeta densamma och på ofvan anförda sätt befrämja dess utnyttjande i hemlandets tjänst;

att hvad genom den nämnda beskattningen ytterligare kan inflyta afsättes till en utvandringsfond, som ställes till nyssnämnda myndigheters förfogande för här ofvan omnämnda ändamål.»

Det är sålunda många och stora fordringar, som ställas på en modern utvandringslag. Huru uppfyllas de af vår svenska emigrationslagstiftning? Högst ofullständigt. Vi sakna helt och hållet en utvandringslag i egentlig mening, stiftad af Konung och Riksdag. Våra utvandringsförordningar äro samtliga utfärdade af regeringen med stöd af 89 § i regeringsformen utan folkrepresentationens hörande och afse blott utvandringens reglerande. I vårt land är emellertid behovet af en sådan lag större än i de flesta andra länder, eftersom utvandringen från det spelar en så oerhördt stor roll och är af en så genomgripande betydelse. Det är sålunda hög tid, att vi oförtöfvadt gripa oss an med detta rikets hittills försummade lagstiftningsarbete. Att detta bör ske medgifver man kanske, men invänder, att man först bör afvakta den sedan flera år tillbaka pågående »emigrationsutredningen». Det är enligt vår mening ingalunda nödvändigt. Denna utredning har många sidor. Den del af den, som rör lagstiftningen, blef färdig redan 1908 och utgafs då, såsom jag förut nämnt, af docenten Wohlin som bilaga till det ännu ej färdiga »betänkandet» om emigrationsutredningen. Den Wohlinska utredningen är så grundlig och så orienterande i afseende på alla nu i Europa gällande utvandringsförfattningar, att med hjälp af den en modern svensk utvandringslag utan alltför lång tidsutdräkt torde kunna utarbetas.

På grund af hvad vi här anført, få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen beslutar en skrifvelse till Konungen med anhållan, att, med beaktande af de grundsatser, som under senaste tiden gjort sig gällande i utvand-

ringslagstiftningen i andra europeiska länder, förslag till utvandringslag för Sverige utarbetas och för Riksdagen framlägges.

Stockholm den 26 januari 1912.

August Bellinder.

Gösta Tamm.

Johan E. Ekman.

K. H. Bergendahl.

Eric Höllin.
